

Kuramdan Uygulamaya HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

YÖK'ün Yeni Kur İçeriğine Uygundur.

Kitaptaki Tüm Bölümler Slayt Sunumludur.

Editörler:

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

5. Baskı

Editörler: Doç. Dr. Vedat AKTEPE - Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

Kuramdan Uygulamaya HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

ISBN 978-625-7880-76-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taran-maktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2020, Ankara

5. Baskı: Ağustos 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

İnsanın ideal duygu ve düşüncelere ulaşabilmesi ve istenilen yönde davranışları kazanabilmesi eğitimle mümkün olabilmektedir. Eğitim sayesinde birey, istenilen öğretim hedeflerine ulaşabilmekte, yaşamında gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve değerleri edinebilmektedir. Ve böylece birey, aile, çevre ve toplum yapısının temelleri atılmaktadır. Bireyin ilk olarak ailede aldığı eğitim ve daha sonra da ilkokulda aldığı derslerle birlikte bilgi ve becerileri geliştiği gibi, kişiliği de oluşmaya başlamaktadır.

İlkokulda, çocuk aldığı bazı temel dersler sayesinde eğitim yolculuğuna başlamış olur. Bu temel derslerden bir tanesi de ilkokulun ilk üç sınıfında okutulan Hayat Bilgisi dersidir. Hayat bilgisi dersinde çocuğun merkeze alındığı görülmektedir. Bu anlamda Hayat bilgisi dersi mutlu birey ve mutlu toplumu hedefleyen bir derstir. Bu dersi önemli yapan bir özelliği de canlı/dirik bir ders olmasıdır. Hayat bilgisi dersinin doğasında yaşamla içi içe olmak vardır, dolayısıyla çocuğu yaşama hazırlamak önemlidir. Nitekim öğrencinin birey olarak toplum ve doğa hayatında karşılaştığı sorunların çözümüne katkı sağlayan bir derstir. Çocuğun derste aktif olmasını önemseyen, sosyal bilgiler, fen bilimleri derslerinin temelini oluşturan ve diğer derslerin merkezinde olan yaşama hazırlık dersidir. Ve Hayat Bilgisi dersi, çocuğun ilkokulda hayatı tanımaya ve anlamlandırmaya başladığı dönemin ilk mihver ders olma özelliğini de göstermektedir.

“Hayat Bilgisi” dersinin mihver özellik göstermesi, disiplinler arası olmasından kaynaklanır. Bu bağlamda Türkçe, fen bilimleri, sosyal bilgiler, müzik, resim ve beden eğitimi gibi derslere kaynaklık etmektedir. Ayrıca Hayat Bilgisi dersi, çocuğun bütün olarak gelişimini sağlamaktadır. Çünkü çoğu ders Hayat Bilgisi dersi etrafında şekillenmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda hayat bilgisi dersiyle, çocuğun bilişsel, duyuşsal, sosyal ve psikomotor özelliklerinin bütün olarak geliştirildiği söylenebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde Hayat Bilgisi dersi hem çocukla bütünleşmiş bir derstir, hem de ilkokulda diğer derslerin merkezinde olan önemli bir derstir.

Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının Hayat Bilgisi dersinin önemini farkında olmaları önemli görülmektedir. Bu kitabın yazılma amacı da sınıf öğretmeni adaylarına mesleğe başlamadan önce, YÖK Kur yeni içeriğine de uygun olarak hazırlanan “Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi Öğretimi” ders kitabıyla farkındalık oluşturmaktır. Bu farkındalıkla birlikte Hayat Bilgisi dersinin etkili öğretilmesi sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının bu dersten olabildiğince faydalanmaları amaçlanmaktadır.

“Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi Öğretimi” ders kitabı, Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programı esas alınarak şu konuları içermektedir. Hayat Bilgisi dersinin amaç, kavram ve içeriği, Türkiye’de Hayat Bilgisi dersinin tarihsel gelişimi ve diğer ülkelerdeki Hayat Bilgisi dersi yaklaşımları, Hayat Bilgisi öğretim programının kazanım, beceri, kavram vb. özellikler yönünden incelenmesi, Hayat Bilgisi programında yer alan temalar ve temaların içerdiği kazanımların sınıflara göre dağılımı bölümleridir. Hayat Bilgisi öğretiminde temel öğretim becerileri, Hayat Bilgisi öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve tekniklerinin Hayat Bilgisi dersinde kullanımına ilişkin çalışmalar-örnekler, Hayat Bilgisi öğretiminde kaynak ve materyal kullanımı. Hayat Bilgisi dersinde değerler eğitimi, Hayat Bilgisi dersinde demokrasi eğitimi, Hayat Bilgisi Programı’na ilişkin örnek uygulamalar ve sınıf içi etkinliklerin değerlendirilmesi bölümleri yer almaktadır. Bu bölümlere ilave olarak yararlı olacağı düşüncesiyle iki yeni bölüm eklenmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda Hayat Bilgisi öğretimi, Türkiye Yeterlikler Çerçevesinde Hayat Bilgisi Öğretimi.

YÖK Kur yeni içeriğine uygun olarak Yeni Öğretmen Yetiştirme Lisans Programı temelinde “Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi Öğretimi” kitabı, ülkenin çeşitli üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin özverili çalışmaları ile uzun bir süreç sonunda hazırlanmıştır. Kitaptaki her bölümün slayt sunumlarının da hazırlanmış olması akademisyen ve öğrenciler için faydalı olacaktır. Aynı zamanda bu kitabın, Hayat Bilgisi Öğretiminde yer alan pek çok bilgi, beceri, değer, kazanım, uygulama ve etkinliklere kaynaklık etmesi beklenmektedir. Hayat Bilgisi öğretiminin etkili olarak gerçekleştirilmesine katkı sunması beklenen bu eserin eğitim dünyasına faydalı olmasını temenni ediyor, emeği geçen tüm akademisyenlere ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Doç. Dr. Vedat AKTEPE

ORCID No: 0000-0001-5259-9340

Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

ORCID No: 0000-0001-5823-190X

Ekim, 2022

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Doç. Dr. Vedat AKTEPE - Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ

1. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinin Amacı, Kapsamı ve İçeriği

Doç. Dr. Özkan ÇELİK, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8490-9419

2. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinin Dünyadaki ve Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Doç. Dr. Aslı GÜNDOĞAN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3786-6775

3. Bölüm: 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Yetkinlikler, Beceriler, Kavramlar ve Kazanımlar Yönünden İncelenmesi

Doç. Dr. Ahu TANERİ, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1339-9159

4. Bölüm: Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Üniteler ve Ünitelerin İçerdiği Kazanımların Sınıflara Göre Dağılımı

Doç. Dr. Serkan ASLAN, Süleyman Demirel Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8515-4233

5. Bölüm: Hayat Bilgisi Öğretiminde Temel Beceri Öğretimi

Doç. Dr. Ebru UZUNKOL, Sakarya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1897-137X

6. Bölüm: Hayat Bilgisi Öğretim Stratejileri, Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Hayat Bilgisi Dersinde Kullanımına İlişkin Çalışmalar-Örnekler

Doç. Dr. Sevim GÜVEN, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6341-3609

7. Bölüm: Hayat Bilgisi Öğretiminde Kaynak ve Materyal Kullanımı

Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2056-1994

8. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinde Değerler Eğitimi

Doç. Dr. Vedat AKTEPE, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5259-9340

Doç. Dr. Mevlüt GÜNDÜZ, Süleyman Demirel Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5823-190X

9. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersinde Demokrasi Eğitimi

Doç. Dr. Nilgün DAĞ, Mersin Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5084-6472

10. Bölüm: Hayat Bilgisi Programına İlişkin Örnek Uygulamalar ve Sınıf İçi Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Doç. Dr. Alper KAŞKAYA, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-6695-6422

11. Bölüm: Birleştirilmiş Sınıflarda Hayat Bilgisi Öğretimi

Prof. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi

ORCID No:0000-0002-6270-7613

12. Bölüm: Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Açısından Değerlendirilmesi

Prof. Dr. Kadir KARATEKİN, Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3807-7030

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN AMACI, KAPSAMI VE İÇERİĞİ

Giriş.....	2
Hayat Bilgisi	2
Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları.....	5
Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı.....	11
Toplumsal Bilimler (Sosyal Bilimler)	12
Doğa Bilimleri (Fen Bilimleri)	13
Sanat.....	14
Düşünce ve Değerler.....	14
Hayat Bilgisi Dersinin İçeriği.....	15
Özet	20
Bölüm Değerlendirme Soruları.....	23
Kaynakça.....	25

2. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	28
Hayat Bilgisi Dersinin Tanımı	29
Hayat Bilgisi Dersinin Dünyadaki Tarihsel Gelişimi.....	30
Diğer Ülkelerde Hayat Bilgisi Dersi Yaklaşımları	32
Almanya	32
Amerika Birleşik Devletleri	33
Fransa	34
Atlantik Kanada.....	34
Hayat Bilgisi Dersinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	35
1926 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	36
1936 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	39
1948 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	42
1968 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	43
1998 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	46
2005 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	49

2015 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	53
2018 İlkokul Programı ve Hayat Bilgisi Dersi	55
Özet	58
Değerlendirme Soruları.....	60
Kaynakça.....	61

3. BÖLÜM

2018 HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YETKİNLİKLER, BECERİLER, KAVRAMLAR VE KAZANIMLAR YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Giriş.....	66
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Yetkinlikleri	67
Anadilde İletişim.....	69
Yabancı Dillerde İletişim	70
Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler	71
Dijital Yetkinlik.....	72
Öğrenmeyi Öğrenme.....	73
Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yetkinlikler	74
İnisiyatif Alma ve Girişimcilik	75
Kültürel Farkındalık ve İfade	76
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Becerileri.....	77
Temel Yaşam Becerilerinin Öğretilmesinde Kullanılabilecek Öğretim Yöntemleri ..	80
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Kavramları	83
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kazanımları.....	84
Özet	87
Değerlendirme Soruları	88
Kaynakça.....	90

4. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN ÜNİTELER VE ÜNİTELERİN İÇERDİĞİ KAZANIMLARIN SINIFLARA GÖRE DAĞILIMI

Giriş.....	92
Hayat Bilgisi Öğretim Programı.....	93
Üniteler	95
Kazanımlar	98
1. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri ve Kazanımları	99
2. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri ve Kazanımları	100

3. Sınıf Hayat Bilgisi Üniteleri ve Kazanımları	102
Özet	103
Değerlendirme Soruları.....	104
Kaynakça.....	105

5. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE TEMEL BECERİ ÖĞRETİMİ

Giriş.....	109
Beceri Kavramı	109
Temel Yaşam Becerileri.....	110
Araştırma Becerisi.....	113
Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma	115
Değişim ve Sürekliliği Algılama	116
Dengeli Beslenme ve Sağlığını Koruma	118
Doğayı Koruma	120
Girişimcilik	122
Gözlem.....	124
İletişim Becerisi	125
İş birliği.....	127
Karar Verme ve Sorun Çözme.....	128
Kariyer Bilinci Geliştirme	131
Kaynakların Kullanımı	132
Kendini Koruma.....	134
Kendini Tanıma	135
Kişisel Bakım	137
Kurallara Uyuma	138
Mekânı Algılama Becerisi	140
Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma	143
Özyönetim.....	145
Sosyal Katılım	146
Zaman Yönetimi	148
Özet	149
Değerlendirme Soruları.....	151
Kaynakça.....	153

6. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM STRATEJİLERİ, ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİN HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR-ÖRNEKLER

Giriş.....	161
Öğretim Stratejileri	161
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	162
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi.....	163
Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi	164
Öğretim Yöntemleri	165
Anlatım Yöntemi	166
Soru-Cevap Yöntemi.....	167
Tartışma Yöntemi	168
Örnek Olay Yöntemi	170
Problem Çözme Yöntemi	171
Proje Yöntemi	172
Gösterip Yaptırma Yöntemi	173
Yaratıcı Drama Yöntemi	174
Gezi Yöntemi.....	175
Öğretim Teknikleri.....	175
Beyin Fırtınası Tekniği	176
Görüş Geliştirme Tekniği.....	178
Deney Tekniği.....	178
Karşılıklı Öğretim Tekniği	179
Geleceğe Mektup Tekniği.....	180
Kart Gösterme Tekniği	180
Hızlı Tur Tekniği	180
Mutlu Yüz Tekniği.....	181
Doğru mu? Yanlış mı? Tekniği	181
Günlük Tutma Tekniği	182
Resmin Cevabı Tekniği.....	182
Birini Al, Birini Ver Tekniği.....	183
Zihin Filmi/Sineması Tekniği	183
Rol Oynama Tekniği.....	184
Eğitsel Oyun Tekniği.....	184
Tık Tak Tok Tekniği	185
Masal Kullanımı Tekniği	185
Ters Çevrilmiş Sınıf Tekniği.....	186
Çevrimiçi Tartışma Panoları Tekniği	186
RAFT Tekniği	186

Güç Bombardmanı Tekniği	187
Gözlük Tekniği	187
Ders Planı Örneği.....	188
Özet	192
Değerlendirme Soruları.....	193
Kaynakça.....	195

7. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE KAYNAK VE MATERYAL KULLANIMI

Giriş.....	198
Hayat Bilgisi Öğretiminde Kaynak ve Materyal Kullanımı İle İlgili Temel Kavramlar	200
Hayat Bilgisi Öğretiminde Kaynak ve Materyal Kullanmanın Önemi.....	201
Öğretim Materyali Hazırlarken Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler.....	203
Hayat Bilgisi Öğretiminde Kullanılan Kaynaklar.....	203
Çocuk Dergileri.....	204
Çizgi ve Animasyon Filmler	205
Gazeteler	208
Konu Alanı Uzmanı	208
İnteraktif Eğitim Siteleri.....	209
Sosyal Medya Araçları	210
Çocuk Kitapları	211
Kamu Spotları	212
Görseller	213
Gerçek Eşya ve Modeller	216
Bulmacalar	216
Kuklalar	217
Yap-Bozlar	217
Özet	218
Değerlendirme Soruları.....	219
Kaynakça.....	220

8. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Giriş.....	225
Değerin Tanımı ve Özellikleri.....	226
Değerlerin Sınıflandırılması.....	227

Hayat Bilgisi Dersi.....	230
Hayat Bilgisi Dersinin Özellikleri.....	231
Hayat Bilgisi Dersinde Değer Eğitimi.....	234
Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Değer Öğretim Yaklaşımları.....	236
Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin) Yaklaşımı.....	236
Değeri Belirginleştirme (Değeri Açıklama) Yaklaşımı.....	237
Değer Analizi (Değeri Çözümleme) Yaklaşımı.....	238
Ahlaki Muhakeme (Ahlaki İkilem) Yaklaşımı.....	239
Eylem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı.....	241
Gözlem Yoluyla Öğrenme (Sosyal, Taklit) Yaklaşımı.....	241
Değerlerin Gizli Öğretimi (Örtük Program) Yaklaşımı.....	242
Hayat Bilgisi Dersinde Değer Eğitimi Kapsamında Yapılabilecek Etkinlikler.....	243
Özet.....	245
Değerlendirme Soruları.....	246
Kaynakça.....	248

9. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE DEMOKRASI EĞİTİMİ

Giriş.....	252
Hayat Bilgisi.....	253
Demokrasi.....	258
Demokrasinin Uygulanış Biçimleri.....	263
Doğrudan Demokrasi.....	263
Temsili Demokrasi.....	264
Yarı Doğrudan Demokrasi.....	264
Demokrasinin Temel Koşulları.....	265
Egemenlik.....	265
Temsil.....	266
Seçim.....	266
Katılım.....	267
İkna.....	267
Demokrasi Eğitimi.....	267
Özet.....	269
Değerlendirme Soruları.....	270
Kaynakça.....	272

10. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ PROGRAMINA İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMALAR VE SINIF İÇİ ETKİNLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	277
Yaşamın İlk Yıllarında Hayat Bilgisi.....	277
Hayat Bilgisi İçin Öğretim Sürecine Bakış	279
Sorgulama Tabanlı Öğretim Etkinlikleri	282
Yaşantı (Dramatizasyon) Odaklı Öğretim Etkinlikleri	283
İşbirliği Temelinde Öğretim Etkinlikleri	286
Aktif Katılım Temelinde Hayat Bilgisi Öğretimi	288
Hayat Bilgisi Öğretimi Sınıf İçİ Etkinliklerin Değerlendirilmesi	290
Standart Temelli Değerlendirme	292
Performans Değerlendirme	293
Otantik Değerlendirme	294
Akran Değerlendirme	296
Öz Değerlendirme	296
Proje ve Raporlar.....	298
Portfolyo	299
Öğretmen Gözlemleri ve Anekdotsal Kayıtlar	300
Günlük.....	302
Hayat Bilgisi Öğretimi Etkinlik Önerileri	303
Uygulama.....	305
A. Hazırlık/Isınma	305
B. Canlandırma.....	306
C. Değerlendirme.....	307
Önlemimi Alıyorum Hayata Güvenle Bakıyorum Etkinliği	308
Değerlendirme Soruları.....	317
Kaynakça.....	321

11. BÖLÜM

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLARDA HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Giriş.....	326
Hayat Bilgisi Dersi Programı Ve Birleştirilmiş Sınıflarda Uygulanması	327
Birleştirilmiş Sınıflarda Hayat Bilgisi Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar	329
Birleştirilmiş Sınıflarda Hayat Bilgisi Öğretiminde Dikkat Edilecek Hususlar.....	330
Birleştirilmiş Sınıflarda Yıl Üniteleri Kavramı.....	331
Hayat Bilgisi Dersinde Etkinlik Örnekler	332
Özet	337
Değerlendirme Soruları.....	338
Kaynakça.....	340

12. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Giriş.....	344
Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)	346
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ).....	347
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Yapısı.....	347
Seviyeler ve Seviye Tanımlayıcıları.....	348
Anahtar Yetkinlikler	350
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına Yansımaları.....	352
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan Becerilerin TYÇ Açısından Değerlendirilmesi	353
Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Anahtar Yetkinlikler ile İlişkisi.....	357
Sonuç ve Değerlendirme	370
Özet	374
Değerlendirme Soruları.....	375
Kaynakça.....	377
Yazarlar Hakkında.....	379

1. BÖLÜM

HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN AMACI, KAPSAMI VE İÇERİĞİ

Doç. Dr. Özkan ÇELİK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8490-9419

Kazanımlar

Bu bölümü tamamladıktan sonra;

- Hayat Bilgisi dersinin tanımını yapabilecek,
- Hayat Bilgisi dersinin amaçlarını kavrayabilecek,
- Hayat Bilgisi dersinin öğrencileri hayata hazırlamadaki önemini fark edebilecek,
- İlkokulda Hayat Bilgisi dersinin önemini açıklayabilecek,
- Hayat Bilgisi dersinin kapsamını oluşturan unsurları açıklayabilecek,
- Hayat Bilgisi dersinin içeriğinin nasıl yapılandırıldığını açıklayabileceksiniz.

Anahtar Kavramlar

Bölüm İçeriği

Giriş

Hayat Bilgisi Dersi

Hayat Bilgisi Dersinin Amaçları

Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı

Toplumsal Bilimler (Sosyal Bilimler)

Doğa Bilimleri (Fen Bilimleri)

Sanat

Düşünce ve Değerler

Hayat Bilgisi Dersinin İçeriği

Özet

Bölüm Değerlendirme Soruları ve Cevap Anahtarı

Kaynakça

GİRİŞ

HAYAT BİLGİSİ

“Hayat Bilgisi”ni bir kavram olarak ele alıp ne anlama geldiğine dair bir soru sorsak herhalde pek çok kişi “Hayatın bilgisi” olduğunu vurgulayacaktır. Daha derinlemesine “Hayat’ın hangi bilgilerinin bu kapsamda yer aldığı ve bunların çocuklara nasıl öğretilmesi gerektiği?” sorusunun yanıtı ise eğitimin işi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitimin genel amacının, çocuğun, çevresine başarılı, etkin ya da olumlu bir biçimde uyumunu sağlamak olduğu düşünülürse, ilkokul düzeyinde Hayat Bilgisi dersi bunu gerçekleştiren ilk ders olma niteliği ile karşımıza çıkmaktadır (Binbaşoğlu, 2003). Hayat Bilgisi dersi çocukların hayata dair çevrelerinde olup bitenleri anlamlandırabilmeleri ve bu süreçlere uyum sağlayabilmeleri için bir takım kişisel niteliklerle birlikte temel yaşam becerilerini kazandırmayı hedefleyen bir derstir. Bu becerilerin ailede başlayan eğitim süreçlerinin devamı niteliğinde okullarda planlı bir şekilde kazandırılması bireyin ilerleyen yaşantısına olumlu katkılar sağlayacaktır. Okul yaşantısının başladığı dönem çocuklar için yeni toplumsal ilişkilerin ve de toplumsal deneyimlerin başlaması anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla çocukların aile dışında bir ortamda farklı dünyaları keşfetmek için sayısız deneyimler yaşamaları ve bunları anlamlandırmaları söz konusudur. Bektaş da

(2007) Hayat Bilgisi dersinin çocuklara, aile ortamlarından çıkıp formal öğrenme ortamlarının içine girdikleri okullarda öğrendikleri ile o güne kadar gerçek hayatta öğrendiklerini ilişkilendirme fırsatları sağladığına vurgu yapmaktadır. Bu gibi nedenlere bağlı olarak da Hayat Bilgisi dersi ilkokulun ilk yıllarından itibaren birinci, ikinci ve üçüncü sınıfların öğretim programlarında yer almaktadır.

Hayat Bilgisi dersinin yapısını anlayabilmek ve amacını kavrayabilmek için tanımından hareket etmek kolaylık sağlayacaktır. Temelde Hayat Bilgisi, çocukların hem kendilerini hem de içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için toplu öğretim yaklaşımına dayalı tasarlanan bir ilkokul dersidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009). Toplu öğretim, çocuğun öğreneceği her kavramı, duyu organları yoluyla, birbirleriyle ilişkili olarak kavratmaya yöneliktir. Bunun için bunu gerçekleştirecek bir eğitim ortamı, yalnız derslik değil; doğa, atölye, laboratuvar vb. olmalıdır. Çünkü toplu öğretimde öğrenme konusu, çocuğu çevreleyen gerçek yaşamdaki gerçek olay, olgu, nesne ve etkinliklerdir (Binbaşoğlu, 2003).

Alanyazında Hayat Bilgisi dersinin farklı özellikleri vurgulanarak çeşitli tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Hayat Bilgisi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Bu derste doğal ve toplumsal olgu ve olaylar ele alınıp işlenmektedir (Sönmez, 2010). Hayat Bilgisi dersi çocuğun içinde yaşadığı doğayı, doğanın düzenini, deneyime dayalı olarak keşfetmesi, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerine uyum sağlayarak, kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma sürecini içeren derstir (Güleryüz, 2008). Dolayısıyla Hayat Bilgisi, çocukların sadece bilişsel değil, sosyal ve duyuşsal özelliklerinin de gelişimine katkı sağlayarak yaşantıyı anlamlandırmalarını sağlayan ve günlük yaşantılarını kolaylaştıran bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir başka tanımda ise bazı becerilerin ve tutumların geliştirmesinde temel ders olduğuna vurgu yapılarak Hayat Bilgisi, öğrencilerde kendini ve çevresini tanımanın, kendini geliştirerek çevresine uyum göstermenin, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerinin atıldığı ders olarak tanımlamıştır (Çilenti, 1988). Hayat Bilgisi, çocuğun doğumundan itibaren geçen 6-7 yıldan bu yana dünyayı nasıl anlamlandırdığına ilişkin deneyimleri merkeze alarak, bundan sonraki yaşamına ilişkin bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya, çevresini sosyal ve fiziki boyutta anlamasına katkıda bulunmaya çalışan bir derstir (Kabapınar, 2016). Bu ders genel olarak doğal ve toplumsal çevrenin çocuğa tanıtılmasıyla başlayan ve çocuğun çevresiyle ilgili olarak gelişen olayları anlamasına yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuş bir derstir (Güven, 2010).